

Förslag till gemensamt ramverk för lärosätenas kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av forskning¹

1. Bakgrund

SUHF:s styrelse har givit expertgruppen för kvalitetsfrågor i uppdrag att ta fram ett förslag till ramverk för lärosätenas kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av forskning. Nedan ges ett sådant förslag till ramverk. Ett ramverk som lärosätena själva utvecklar och förvaltar är ett sätt för lärosätena att stärka sitt ansvarstagande för kvaliteten i forskningen. Ramverket skall utgöra en minsta gemensamma nämnare – en kodifiering av vad som är centralt vid kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av forskning – som samtliga lärosäten kan enas om. Lärosätena är med sin kunskap om forskningens förutsättningar, processer och resultat den aktör som är bäst skickad att sätta dessa ramar, vilka både skulle ge stöd för lärosätenas eget kvalitetsarbete och UKÄ:s granskning av lärosätenas kvalitetssäkring av forskning.

2. Utgångspunkter

Ramverket ska:

- utveckla sektorns ägarskap över och ansvarstagande för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av forskning och därmed stärka lärosätenas autonomi,
- vara möjligt att anpassa till ett lärosätes specifika mål och förutsättningar,
- stimulera utveckling av lärosätenas kvalitetssäkring av forskning,
- ta hänsyn till den variation som finns mellan forskningsområden och lärosäten,
- tillförsäkra skärpa i kvalitetsbedömningar och åtgärder utan att därmed föreskriva särskilda metoder för kvalitetssäkring,
- understödja att metoderna för kvalitetssäkring är resurseffektiva i sig,
- utgå från forskningens frihet dvs. rätten att fritt välja forskningsproblem, fritt utveckla forskningsmetoder och att forskningsresultat fritt får publiceras,
- stå i samklang med relevant lagstiftning,
- kunna vara vägledande för externa utvärderingar, som UKÄ:s granskning av lärosätenas ansvarstagande och system för kvalitetssäkring av forskning.

Ramverket omfattar inte uppföljning av specifika politikområden, om dessa inte har direkt bäring på forskningens kvalitet. Politiska mål, som tenderar att växla från tid till annan, bör följas upp i annan ordning, skilt från själva kvalitetsystemet.

Ramverket hämtar inspiration från standarder som har formulerats utifrån kunskap och erfarenhet av vad som bidrar till forskning av hög kvalitet och med inspiration av olika internationella ramverk för utvärdering av forskning, så som Research Excellence Framework (UK), The Standard Evaluation Protocol (Nederländerna) och Charter and Code for Researchers (Europakommissionen) samt kunskapsöversikten *Research Quality and the Role of the University Leadership* (SUHF, 2011).

¹ Detta förslag till ramverk har utarbetats av SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor. I ett första steg uppdrog Expertgruppen till Åsa Kettis, Uppsala universitet, att utarbeta en skiss till ett ramverk. Den skiss som Åsa tog fram, i samarbete med Bengt-Ove Boström, presenterades vid ett seminarium i Stockholm i maj 2018. Förslaget har därefter bearbetats vidare inom expertgruppen. Innevarande förslag har reviderats utifrån de synpunkter som framkommit i anslutning till tre dialogseminarier i slutet av november 2018. Därefter har förslaget revideras ytterligare något efter synpunkter vid ett möte med lärosätenas rektorer.

3. Ramverket

Ramverket bygger på att forskningen som sådan har etablerade och *inbyggda former för kvalitets-säkring* där kollegial granskning (peer review) med skriftliga utlåtanden och seminariediskussion med utsedda granskare (opponent, discussant) utgör de grundläggande granskningsverktygen. I en forskningsmiljö med en väl fungerande *kvalitetskultur* prövas kvalitet och relevans fortlöpande i interna och externa processer, nationellt och internationellt. Det sker exempelvis i samband beslut om anställningar, finansiering och publicering och i samband med examination i forskarutbildningen. *Lärosätens primära kvalitetsansvar* är i det perspektivet att säkerställa att denna inbyggda kvalitetskultur fungerar i dess forskningsmiljöer, och att på olika sätt följa upp och värdera forskningsprestation, kvalitet och relevans.

Det ramverk som skisseras nedan är uppdelat i två delar, som i sin tur består av tre respektive fem komponenter:

- Grundläggande komponenter i ett lärosätes kvalitetssystem för forskning
- Förutsättningar för god forskning

De olika delarna är självfallet relaterade till varandra och i praktiken handlar kvalitetsarbete ofta om att arbeta just med att förbättra förutsättningar för god forskning och lärosätesutveckling. Tanken med denna uppdelning är icke desto mindre att avgränsa begreppet kvalitetssystem för forskning till just det system för att följa, analysera och utvärdera prestation och kvalitet i forskning som kan betraktas som oundgängligt för att ett lärosäte ska kunna sägas axla sitt kvalitetsansvar.

1. Grundläggande komponenter i ett lärosätes kvalitetssystem för forskning

1.1

Fastställd ordning för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av forskning

Lärosätena har en fastställd och allmänt tillgänglig beskrivning av lärosätets eget kvalitetssystem (policy, program eller motsvarande). Där beskrivs ansvars- och rollfördelning inom organisationen i kvalitetsarbetet liksom principer och konkreta arbetsformer för säkring och utveckling av kvalitet i forskningen.

Kvalitetsarbetet understödjer det strategiska arbetet på alla nivåer och engagerar såväl ledning som medarbetare, inklusive doktorander. Kvalitetsarbetet bidrar till att lärosätets resurser används effektivt.

1.2

Kontinuerlig uppföljning

Lärosätena säkerställer att de kontinuerligt samlar in, analyserar och använder information med bäring på forskningens kvalitet och relevans, som underlag för kvalitetsutveckling, prioriteringar och strategiska beslut.

1.3

Återkommande granskning

Lärosätena säkerställer att deras forskningsmiljöer/forskning återkommande genomgår genomlysningar med stöd av kollegial granskning, för att identifiera styrkor, svagheter och utvecklingsmöjligheter. Lärosätet har system för att fånga upp och ta hand om de rekommendationer som sådana granskningar ger upphov till.

2. Förutsättningar för god forskning

2.1

Forskningens utveckling och förnyelse

Lärosätena arbetar systematiskt med att skapa former och utrymme för forskningens/forskningsmiljöernas utveckling och förnyelse.

2.2

Samverkan

Lärosätena har ett systematiskt arbete för och följer upp sina insatser när det gäller att samverka med det omgivande samhället, informera om sin verksamhet och verka för att forskningsresultat tillkomna vid lärosätena kommer till nytta.

2.3

Rekrytering, karriärvägar och karriärstöd

Lärosätena säkerställer att rättssäkra och transparenta processer för rekrytering och befordran understödjer forskningens utveckling och förnyelse. Medarbetare ges tillgång till kompetensutveckling och karriärstöd. Lika villkor och jämställdhet är självklara och integrerade utgångspunkter.

2.4

Stödverksamhet och forskningsinfrastruktur

Lärosätena arbetar för att forskningen har ändamålsenligt stöd samt har processer för prioritering och långsiktig förnyelse av forskningsinfrastrukturer.

2.5

Samband mellan forskning och utbildning

Lärosätena arbetar för att det ska finnas ett nära samband mellan forskning och utbildning i en ändamålsenlig lärandemiljö.